

ČERVENÉ BARVY

SPRAVODAJ KLUBU VOJENSKÝCH VÝSADKÁROV V BRATISLAVE

Ročník XIX.

Číslo 1

9. 3. 2019

Navždy odišla legenda Československého parašutizmu

Ivan NEMČEK

* 19. 5. 1927 + 3. 3. 2019

Každý človek v stave svojho zrodu dostane do svojho genetického rámca výbavu, ktorá ho predurčuje pre určitú činnosť. Tento gén, ktorý generoval túžbu po voľnom pohybe vo vzduchu a výškach, dominoval už v mladom veku v zosnulom Ivanovi Nemčekovi.

Po ukončení obchodnej akadémie (1948) po II. Svetovej vojne, nastúpil do zamestnania na Okresný národný výbor v Pezinku. V tom čase bolo v Pezinku športové letisko a zvuk leteckého motora, ktoré lietalo vo vzduchu, prebudilo v ňom silnú túžbu po tomto športe. Neváhal, prihlásil sa do výcviku a v roku 1949 získal pilotný preukaz športového plota.

V roku 1951 nastúpil na základnú vojenskú do Trenčína, kde absolvoval školu dôstojníkov

v zálohe. Počas základnej vojenskej služby pôsobil vo VÚ v Zákupoch, kde sa začali formovať základy Československého výsadkového vojska, ďalej vo VÚ v Prešove a Sabinove. Do civilného života odišiel po 24 mesiacoch vojenskej služby v roku 1953 ako poručík v zálohe a následne povýšený do hodnosti kapitána v. zál.

V tom čase (1953) bola zriadená celoštátna organizácia Zväzarm, v rámci ktorej sa zriaďovali krajské aerokluby, v ktorých sa vykonával základný výcvik brancov – výsadkárov a pilotov pre potrebu armády. Súbežne sa vykonával výcvik športových parašutistov, motorových a bezmotorových pilotov.

To bola jedinečná príležitosť pre Ivana, uskutočniť svoju túžbu po lietaní a skákaní na padáku, ako zamestnanec a profesionál. V Krajskom aeroklube Zväzarmu na letisku Vajnory, nastúpil do trvalého pracovného pomeru (1953).

V tejto organizácii pôsobil (1953 -1987) vo funkciách inštruktora, inšpektora, trénera, pilota vysadzovača a medzinárodného rozhodcu (MS v parašutizme v USA, Maďarsko a ďalšie). Aktívne sa podieľal a riadil

Výročná členská schôdza KVVV Praha

Dňa 2.februára 2019 sa uskutočnila výročná členská schôdza Klubu vojenských výsadkových veteránov ČR Praha v zotavovni Vázenskej služby v Prahe. Správu o činnosti klubu za rok 2018 predniesol predseda klubu kolega gen.v.v. Gavlas.

Najväčším úspechom bolo zorganizovanie medzinárodnej konferencie "Výsadkári k stému výročiu vzniku ČSR" dňa 1.10.2018 pri príležitosti 100.výročia založenia ČSR a 25.výročia založenia KVVV Praha. Zvolený termín konferencie bol symbolický, pretože presne pred 71.rokmi rozkazom č.1 veliteľa gen.Palečka vzniklo výsadkové vojsko. Rokovania sa zúčastnil aj

prezident KVV ČR a predseda KVV ČR Prostějov kolega plk.v.v. Stavný ako i zástupca Klubu vojenských výsadkárov Š.Baniča SR Bratislava kolega pplk.v.v. Dubeň. V priebehu VČS boli prijatí aj noví členovia klubu. Po ukončení oficiálnej časti pokračovala výmena skúseností a priateľské posedenie.

Lubomír Dubeň
KVV Bratislava

základný výcvik brancov – výsadkárov pre armádu, a na výbere nádejných parašportovcov mužov a žien do vrcholového športového strediska parašutizmu pre reprezentáciu Československa.

Vo svojej profesionálnej kariére uskutočnil cez 1800 zoskokov na rôznych typoch športových a vojenských padákov a naliel viac ako 3000 hodín na rôznych typoch lietadiel, ktoré boli v tom čase v aerokluboch Zväzarmu.

Tí, ktorí prešli v tejto činnosti pod jeho vedením ho poznajú ako osobnosť človeka s charakterovou vlastnosťou ako skromný, spravodlivý, prísny a presný, predvídateľný, zásadový, spoločenský a priateľský. Jeho doménou bola vždy bezpečnosť pri

tomto športe, lebo len živý a zdravý sa môže vypracovávať na najvyššiu priečku. Vždy hovoril: lietanie a parašutizmus je bezpečný šport, ale keď ideš na let, alebo zoskok, nikdy sa nedomnievaj, ale si buď istý, že si urobil pred tým všetko, aby si bezpečne pristal.

Odišla do neznáma osobnosť, symbol parašutizmu Ivan Nemček, človek s veľkým Č, ktorý nám už nepodá ruku, neodpovie na pozdrav, ale medzi tými čo sme ho poznali navždy zostane jeho duch bez telesnej schránky.

Češť
Tvojej nesmrteľnej
pamiatke!

Ladislav Hreha
KVV Bratislava

Ivan Bella
* 25. 2. 1964

V Bratislave bola 20.2.2019 konferencia pri príležitosti 20-teho výročia letu prvého slovenského kozmonauta do vesmíru. Zorganizovali ju letec-kozmonaut Ivan Bella ako hositeľ a Slovenský letecký zväz. Cieľom konferencie bolo ukázať, kam sme sa odvtedy posunuli a kam sa chceme dostať, pripomenúť si to, čo sa pred 20 rokmi udialo, ale aj zbilancovať, ako sme za tých 20 rokov pokročili. Vyhodnotiť, kde sa Slovenská republika v oblasti výskumu a mierového využívania vesmíru nachádza v súčasnosti a načrtnúť aspoň v hrubých rysoch kam a v akých časových horizontoch by sme sa v tejto oblasti chceli posunúť.

Ivan Bella odštartoval do vesmíru 20-teho februára 1999 z kozmodrómu Bajkonur na palube kozmickej lode Sojuz TM-29 v rámci vesmírnej misie Štefánik. Spolu s ním leteli ruský kozmonaut Viktor Michajlovič Afansiev a jeho francúzsky kolega Jean-Pierre Haigneré. Po dvoch dňoch sa vo výške 350 kilometrov nad Zemou spojili s orbitálnym komplexom Mir, na palube ktorého Bella vykonával vedecký výskum v šiestich oblastiach v rámci programu vesmírnej misie Štefánik. Vo vesmíre absolvoval 125 obehov okolo Zeme za 7 dní 21 hodín 56 minút 19 sekúnd. Finančné náklady boli hradené z deblokácie ruského dlhu voči bývalej ČSSR.

20 rokov slovenskej kozmonautiky

Oficiálny znak letu SOYUZ TM - 29

„Je potrebné si uvedomiť, že aktivity zamerané na výskum a mierové využívanie vesmíru majú na Slovensku dlhodobú tradíciu. Napriek tomu Slovensko je jediná krajina V4, ktorá zatiaľ nie je plnohodnotným členom Európskej vesmírnej agentúry, stále sme ešte len v prístupovom procese. Preto chceme, aby zaznelo, v akom sme štádiu a čo treba spraviť pre naše plnohodnotné členstvo“, vysvetlil I. Bella.

„Nezačalo sa to, ale ani neskončilo mojim letom do vesmíru.“

„Počiatky siahajú ďalej do minulosti, do obdobia programu INTERKOSMOS, kedy sa slovenskí špecialisti, vedecké a výskumné inštitúty podieľali na

20 rokov slovenskej kozmonautiky

Pokračovanie zo str.2

tvorbe vlastných poznatkov, ale aj aktívne sa zúčastňovali na realizácii medzinárodných vedeckých a výskumných kozmických programov. Toto v podstate pretrváva do dnešných dní. Slovenská republika dokázala v minulosti, ale dokazuje aj v dnešnej dobe, že má veľký potenciál. Najväčší problém však vidím v tom, že na Slovensku zatiaľ neexistuje centrálny riadiaci a koordinačný orgán, ktorý by mal prehľad o možnostiach slovenských vedeckých, výskumných, vzdelávacích, konštruktérskych a výrobných inštitúcií. Zároveň by zisťoval možnosti ich zapojenia do medzinárodných programov a vedel by naše kapacity "predať". Výrazným posunom v pred by bolo aj plnohodnotné členstvo v Európskej kozmickej agentúre, čím by sa nám otvorili nové možnosti aktívneho zapojenia do jej programov."

V rámci vedeckého programu vesmírnej misie Štefánik prvou úlohou Ivana Bellu bola SK-1 DOZIMETRIA - získanie nových údajov o jadrovej zložke kozmického žiarenia s energiou vyššou ako 200 MeV na nukleón - to znamená že skúmal poškodenie rôznych materiálov, cez ktoré prejdú nabité energetické častice. Druhá úloha SK-2 SENZO-ASYMETRIA sa zaoberala výskumom senzorickej asymetrie pri vzniku kinetózy v kozme,

teda aj pocitmi ilúzií, príčinami dezorientácie vestibulárneho aparátu a ich odstránením. Najdôležitejšia čas slovenského výskumu na Mire bol SK-3 ENDOTEST - získanie neuroendokrinnnej a metabolickej odpovede kozmonautov na záťaž v predletovej príprave, pri kozmickom lete a počas adaptácie po jeho skončení. Teda získanie originálnych vedeckých poznatkov o zmenách hladín rôznych hormónov v krvi a posúdiť tak stupeň stresogenosti kozmického letu, trénovanosti organizmu a schopnosti zvládnuť stresové stavy a pracovné nároky na palube. Tento projekt a s ním aj SK-4 METABOLIZMUS skúmal metabolické dôsledky zníženej fyzickej aktivity u kozmonauta počas letu a u vytrvalostne trénujúcich osôb na Zemi. Zhrnutím dvoch predošlých bodov programu I. Bellu na

Nášivka skafandra letu SOYUZ TM - 29

Mire bol SK-5 TRÉNING, teda štúdium vytrvalostného tréningu kozmonautov v predletovej príprave a získanie neuroendokrinnnej a kardiovaskulárnej odpovede na rozličné stresy. Poslednou Bellovou úlohou bola SK-6 PREPELICA, výskum zabezpečenia života za hranicami

Posádka letu SOYUZ TM - 29

zemskej biosféry a vytvárania podmienok pre dlhodobý pobyt človeka vo vesmíre. Cieľom bolo uzavrieť reprodukčný systém japonskej prepelice, ako významnej súčasti výživy kozmonautov.

Slovenská republika, zastúpená vtedajším ministrom školstva, vedy, výskumu a športu Jurajom Draxlerom, podpísala v roku 2015

zmluvu o Európskom spolupracujúcom štáte ESA - European Cooperating State Agreement - čím SR vstúpila do II. Etapy spolupráce s ESA. Do I. etapy sa SR zapojila v roku 2010, podpísaním Základnej rámcovej dohody o spolupráci s ESA (tzv. Cooperation agreement). Očakáva sa, že v III. etape dosiahne SR plnohodnotné členstvo v ESA po roku 2020. ESA takisto na základe zmlúv s Ruskou kozmickou agen-

túrou ROSCOSMOS pravidelne vysiela svojich kozmonautov na palubu ISS a to ako členov stálych posádok. Okrem toho sa ESA aktívne podieľala aj na budovaní ISS, prostredníctvom vývoja modulov COLUMBUS a KUPOLA, či nákladnej kozmickej lode ATV (automated transfer vehicle). Zbor astronautov ESA (ESA astronauts corps) má v súčasnosti 23 aktívnych členov. Agentúra rovnako disponuje aj vlastným kozmodrómom vo Francúzskej Guayane
Pozn. redakcie: Ivan Bella má na svojom konte 88 zoskokov.

Marta Slezáková
KVV Bratislava

Patríme k demokratickým štátom sveta

Štát je aj záhrada s presným a nedotknuteľným pôdorysom plotu. Záleží len a len na nás, či v tejto záhrade budú prevažovať kultúry alebo burina. Len v pekne upravenej, skultivovanej a rozkvitnutej záhrade radi prijímame hostí.

Samostatný štát je vrcholom kultúrneho, spoločenského, no najmä politického úsilia každého národa.

Súčasná Slovenská republika je historicky tretím samostatným štátnym útvarom Slovákov.

Naším prvým štátom bola Veľkomoravská ríša. Reprezentujú ju také mená staroslovienskych kniežat, ako sú Pribina, Rastislav, Svätopluk a Mojmír. Z tejto cieľavedome vybudovanej štátnosti naši predkovia výrazným spôsobom rozvinuli európsku vzdelanosť a kultúru.

Naším druhým samostatným štátom bola Slovenská republika z rokov 1939-1945. Ideológiu tohto štátu, ktorú nám pod hrozbou meča vnútili nemeckí fašisti a zločiny proti ľudskosti z nej vyplývajúce, musíme odsúdiť. Rovnako rozhodne musíme odsúdiť aj okupáciu a odtrhnutie južných oblastí Slovenska v tej dobe. Zároveň však treba povedať: štátna samostatnosť Slovenskej republiky bola v dobe rozpínajúceho sa fašizmu tým najracionálnejším východiskom pri záchrane slovenského národa. A treba povedať aj to, čo sa zatiaľ nikto neodvážil: bez štátnej samostatnosti nebolo by ani Slovenského národného povstania.

Pamiatke Mikuláša Effenbergera

Štát je ihrisko s permanentnou bezplatnou vstupenkou, ktorú duchovne dostávame do vienu už pri svojom narodení a oficiálne pri zápise do matricy. Štát je ihrisko, na ktorom sa môžeme celý život slobodne pohybovať až po okraj našej vôle a fantázie. Niet však takej hry na svete, ktorá by nemala svoje pravidlá. Preto aj náš slobodný pohyb na ihrisku štátu sa môže diať len za predpokladu dodržiavania a rešpektovania všetkých pravidiel a zásad, na ktorých sa dohodla väčšina. To však nevylučuje naše právo tieto zásady a pravidlá slobodnými návrhmi dotvárať, vylepšovať a zdokonaľovať.

A SNP bolo vzhľadom na počet obyvateľov Slovenska najväčším ľudovým antifašistickým povstaním v celej Európe, a tým aj na celom svete. Zaradilo nás medzi demokratické štáty sveta

Naša tretia štátna samostatnosť, súčasná Slovenská republika, je demokratickým a právnym štátom. Od mája 2004 je súčasťou Európskej

trojjedinosti krásnych slovenských ľudových rozprávok to potvrdzuje. Nech teda platí aj pre našu štátnu samostatnosť: do tretice všetko dobré a - definitívne!

Štátnu samostatnosť krajiny a jej obyvateľov, a teda politickú zvrchovanosť štátu navonok, vyjadrujú štátne symboly: štátny znak, štátna vlajka, štátna pečať a štátna

symboloch bývalého Uhorska. Z toho vyplýva, že Slováci sa vždy hlásili ako samobytný celok aj k uhorskej štátnosti a mýtus o tom, že sa k tomuto úseku našich dejín nehlásime, je nám podsúvaný.

Štátna vlajka SR sa skladá z troch pozdĺžnych pruhov, bieleho, modrého a červeného. Na prednej polovici listu štátnej vlajky je štátny znak. Jednoduché spojenie bielo-červeného pruhu na vlajke v prvej polovici 19. storočia symbolizovalo príslušnosť k slovanstvu. Pod týmto symbolom spočiatku bojovali aj naši predkovia v Slovenskom povstaní 1848-49. No potom, aby vyjadrili a zdôraznili aj svoju národnú, teda slovenskú identitu, medzi biely a červený pruh pridali pruh modrý. Tak vznikla trikolóra. No a štátny znak na trikolóre zvyrazňuje našu štátnu samostatnosť.

Vlajka môže byť upevnená k žrdi alebo ztyčovaná na stožiar. Ak je vlajka pripevnená k žrdi, hovoríme o zástave. Vtedy obyčajne vlaje vodorovne v smere vetra a lemom, čiže spodným okrajom, dolu. Preto malým papierovým vlajočkám hovoríme zástavky. Vlajky zo stožiara obyčajne visia. V prudkom vetre môžu aj viať, ale sú obrátené plochou k zemi. V tomto prípade štátny znak na vlajke môže byť umiestnený aj zvisle, teda v smere pruhov, ale vždy v hornej polovici vlajky. Biely pruh na vlajke, najmä ak je táto súčasťou slávnostnej výzdoby, musí byť pri pohľade spre-

Vlajka SR

skej únie, teda súčasťou zoskupenia tých najdemokratickejších štátov. A demokracia je sloboda v kočiari humanizmu. Pri dobrom porozumení šoféra slobody s dopravným prostriedkom humanizmu prichádza aj vyššia životná úroveň všetkých obyvateľov štátu.

„Do tretice všetko dobré“, zdôrazňuje naša ľudová múdrosť a princíp

hymna. Symboly Slovenskej republiky majú svoje presné historické ukotvenie a zdôvodnenie.

Výtvarný motív štátneho znaku v podobe trojvršia a dvojitého kríža nachádzame už v listinách z čias Veľkomoravskej ríše. Jeho tvorcami sú Cyril a Metod. Symbol trojvršia s dvojítm krížom nachádzame aj v štátnych

Patríme k demokratickým štátom sveta

Pokračovanie zo str.4

du vždy na ľavej strane.

Štátnu pečať SR tvorí štátny znak SR, okolo ktorého je do kruhu umiestnený nápis Slovenská republika.

Štátnou hymnou SR sú prvé dve slohy piesne Nad Tatrou sa blýska. Slovenská štátna hymna je príkladom toho, akým prirodzeným spôsobom štátna hymna vzniká. Text piesne na melódiu ľudovej piesne „Kopala studničku...“ vznikol v marci roku 1843 v Bratislave na dnešnej Jozefskej ulici. Tu na priváte býval študent, oravský rodák Janko Matúška. Pri skladaní textu mu na citare vybrnkával melódiu ďalší študent - Viliam Pauliny-Tóth. Pieseň vznikla ako symbolický protest slovenských študentov proti odvolaniu Ľudovíta Štúra z Katedry reči a literatúry slovenskej na bratislavskom lýceu, a teda proti likvidácii vyučovania slovenčiny a slovenskej literatúry a sprevádzala ich celou cestou do Levoče. Na lýceum do tohto slovenského mesta odišli dokončiť začaté štúdiá, lebo v Bratislave sa cítili utláčaní. Ľahko zapamätateľná melódia i text piesne sa potom rýchlo rozšírili po celom Slovensku. Najčastejšie spievanou piesňou, a teda aj neoficiálnou slovenskou národnou hymnou sa potom stala medzi dobrovoľníkmi v Slovenskom povstaní 1848-49. Jej hymnickosť mnohonásobne zvýraznilo matičné obdobie (1863-1875). Preto bolo celkom prirodzené, že po vzniku Česko - Slovenskej republiky a našom národnom

Znak SR

Pečať SR

Risoluto (♩ = 88)

Nad Tatrou sa blýska, hromy divo bi - jú,
nad Tatrou sa blýska, hromy divo bi - jú,
zastav - me ich, bratia, veď sa o - ny stratia,
Slováci o - ži - jú. Slováci o - ži - jú.

1. 2. poch. rit.

Hymna SR

Jaroslav Rezník

ČO JE VLASTŤ?

(M. R. Štefánikovi)

*Mesiac si opäť prezerá
škvrnami dobitý spln
a v tichom morskom príboji
teší sa z bozkov vln.*

*Potichu o breh špliechajú,
túlia sa o steny brál,
no svoju krásu nedajú
tomu, čo iba vždy bral.*

*Povedz nám, Báseň vesmírna,
tajomstvo večných krás:
Vlast' nie je to, čo vlastníme,
vlast' je, čo vlastní nás.*

oslobodení v roku 1918 sa pieseň stala rovnocennou súčasťou česko-slovenskej štátnej hymny a po vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993 štátnou hymnou Slovenskej republiky. Je priam symbolické, že miesto vzniku našej štátnej hymny sa nachádza v tesnej blízkosti dnešného prezidentského i vládneho paláca a ich záhrad.

Živým symbolom slovenskej štátnosti je prezident Slovenskej republiky. Z pozície svojej funkcie dohliada a bdie nad ústavnou čistotou a spravodlivosťou uplatňovania moci výkonnej, ktorú predstavuje vláda, zákonodarnej, ktorú predstavuje Národná rada SR a súdnej, ktorú predstavuje súdnictvo a v prípade potreby do všetkých jej zložiek verejne zasahuje.

Jaroslav REZNIK
KVV Bratislava

Výsadkáři na konci II. svetovej vojny

Asi 870 výsadkárov, 112 lietadiel JU 52/3 „Kampfgruppe Heydte“ je pri nočnom výsadku rozptýlených. Nad cieľom /križovatka Mont Rigi/ je presne vysadených len asi 100 výsadkárov z 15 lietadiel. Výsadok skončí neúspechom, plk. F. A. von der Heydte – „Barón“ sa so zlomenou nohou vzdá Američanom 23.12. (Pozn. Jeho bratranec bol Claus von Stauffenberg). Paradoxne, decembrové operácie Greif (O. Skorzeny a 150. tb v US uniformách) a Stöber, vyvolali u amerických jednotiek v Ardenách hlavne davovú psychózu, chaos a paniku (dokonca D. Eisenhower strávil niekoľko dní strážený v „domácom väzení“). Nemeckí parašutisti bojujú do konca vojny ako pešiaci napr. v Hürtgenskom lese pri Aachen, na východnom brehu Rýna, atď.

Spojencov zabrzdil hlavne neočakávaný nemecký protiútok v Ardenách. Pri zimných bojoch 12/44 – 1/45 v Ardenách sa vyznamenali výsadkáři 101. vd (boj o Bastogne). Bojová cesta 101. vd USA, konkrétne rotý E (Easy Company) 506. vp je literárne spracovaná v knihe S. E. Ambrose – „Bratstvo neohrozených“, ako i v 10 dielnom filmovom seriáli. 24. 3. 1945 došlo k spojeneckej výsadkovej operácii VARSITY. Išlo o „podoperáciu“ operácie PLUNDER, kedy bol 23. 3. uskutočnený spojeneckými obojživelnými jednotkami prechod rieky Rýn. Výsadkové jednotky mali za úlohu posilniť jednotky na východnom

V septembri 1944 vzniká nemecká 1. výsadková armáda (1. Fallschirm-Armee) pod velením gen. Kurta Studenta. (V roku 1932/3 inštruktor na tajnej nemeckej leteckej škole v Rusku – Lipeck na Voroneži, dnes PSČ 398600). 1. výsadková armáda (1. VA) je silno poddimenzovaná (cca 30 000 osôb). Je tvorená armádnymi jednotkami, 2. a 12. tankovým zborom SS, výsadkáři sú sústredení v 2. výsadkovom zbore, niektorí príslušníci nevykonali ani jeden zoskok. 17. 12. 1944 je uskutočnený v Ardenách posledný veľký nemecký výsadok (operácia STÖBER) do priestoru Elsenborn.

brehu Rýna a zabezpečiť operné body v priestore Wesel – Hammikeln. Zvláštnosťou je, že operácia trvala len 1 deň a viac ako 16 000 výsadkárov bolo vysadených do jedného priestoru, po násilnom prechode vojsk cez Rýn až v nasledujúci deň. Výsadkové jednotky tvorila – 17. vd USA (genmjr. Wiliam Miley) cca 9 650 osôb, vysadených z asi 900 lietadiel C-46, C-47 a 900 klzákov CG-4A). Druhou jednotkou bola 6. vd VB, i s Kanaďanmi, (genmjr. Eric Bols), 7220 osôb, 800 lietadiel, 420 klzákov. Na východnom brehu Rýna ich čakajú silne zdecimovaná nemecká 7. vd (gen. Wolfgang Erdmann) a 84. pd každá o sile 4 000 mužov. Úlohy ostatne spojeneckej operácie VARSITY boli splnené.

A čo Československo? 1. časť s čs. výsadkármi v kategórii „vycvičení – nevysadení“ (napr. A. Petrák,...) oblieha do 8. 5. prístav Dunkerque. Londýnska sekcia D vysadí z Talianska do Protektorátu ostatné skupiny PLATINUM-PEWTER a BAUXITE. K vysade-

niu ďalších 7 výsadkov (Four Square, Churchman,...) už do konca vojny nedôjde. Výsadky z Ruska/Ukrajiny, smerujú v roku 1945 v prospech GščA a vo smeroch frontov, vľavo t. z. južné a stredné Čechy – 2. UF, vpravo - severné Čechy 1. UF, uprostred - východné a stredné Čechy 4. UF. Najviac výsadkov 4. UF smeruje do priestoru Brdy.

Po ukončení II. svetovej vojny v Európe 8. 5. 1945 došlo ešte k malým epizodám na Ďalekom východe. Výsadkáři 11. vd USA „Angels“ zabezpečovali presun gen. D. Mac Artura k podpisu japonskej kapitulácie 2. 9. 1945. Do konca roku 1945 prebiehajú výsadky v Indočíne, SOE (do rozpustenia 15. 1. 1946) tu pôsobí ako „Force 136“, americká OSS ako „Detachment 101“. Za zaznamenanie stoja výsadky vojenských doktorov a zdravotníkov do zajateckých táborov ako i existencia STS 101 v Tanjung Balai (Indonézia). Skáču i Austráľčania (SOA), Holanďania, Novozélandčania, využívajú však hlavne námorné vý-

sadky. Všimli ste si absenciu väčších ruských výsadkových operácií? Niet o čom písať. Poslednou (a neúspešnou) operáciou bolo nočné vysadenie troch gardových výsadkových brigád (1,3,5) na Dnepri, sz. Kremenčuk (PSČ 39600) ešte 24. 9. 1943. Po vysadení 40 km do nemeckého týla boli výsadkáři rozptýlení, nedošlo k stretnutiu s ruskými armádami - 3. TA a 40. A a boli zlikvidovaní druhosledovými nemeckými jednotkami. Reputáciu si ruské výsadkové jednotky napravili na Ďalekom východe obsadením Port Arturu, Charbina, ostrova Sachalin 18. - 25. 8. 1945. Ruskí výsadkáři mjr. Alexandra Pritulu, vysadení na mandžunskom letisku Mukden, zajali 19. 8. posledného čínskeho cisára Puy-i (1906 – 1967). Krátka epizóda zajatia sa objavila i vo filme Posledný cisár (B. Bertolucci, 1987). Pravdou je, že Sovietský zväz trpel nedostatkom výsadkových dopravných lietadiel, ktoré vrhol na podporu partizánskych hnutí. Výsadky na Slovensko dopravovala v lietadlách A-20 (Boston), B-25 (Mitchell), Dakotách a Li-2 „G. ATD GVF - gardová letecká transportná divízia civilných leteckých síl“. Väčšinou neozbrojené lietadlá boli dodané z USA v rámci vojenskej pomoci „lend-lease“.

Vladimír Gajdoš
KVVV Plzeň

SPOMÍNANIE

Je tomu už viac ako šesťdesiat rokov. Vtedy mi chýbali ešte tri roky do okrúhlej dvadsiatky. Nebol žiadny sviatok ani žiadne výročie, ani sa neudiala nijaká mimoriadna udalosť na letisku, bola celkom obyčajná letná sobota. Ale aj tak sa na ten deň veľmi dobre pamätám. Pre mňa bol mimoriadny. Zachytila som zvesť, že z Prievidze prišiel navštíviť svojho kamaráta do Vajnora bývalý spolužiak z vysokej školy a pilot ako on - slávny činom o ktorom sa písalo v novinách. Ako vojak niekdajšej slovenskej armády cez vojnu ukradol lietadlo ktorým mal bojovať na strane Nemecka a preletel s ním východné hranice k sovietskej Červej armáde. Dnešní mladí ľudia by ten čin postavili na úroveň hrdinstiev Jamesa Bonda, ale pre mňa v tých časoch bol inžinier Ján Bartoš hrdinom celkom iného druhu. Ako dieťa som prežila II. svetovú vojnu, videla som zostrelené lietadlá a mŕtvych vojakov, aj hromádky obhoretých kostí čo ostali z partizánov zaživa upálených v Nárcí. A ten čin, ktorý sa v tú celkom obyčajnú sobotu chystal vykonať vojnový hrdina Jano Bartoš s dvomi pilotmi z vajnorského športového letiska desať rokov po vojne, bol celkom proti duchu tých čias. Náhodou som začula, ako sa dohovárajú: "Nie na motorkách, veď odtiaľto chodníkom je to kúsok."

Milan Rastislav ŠTEFÁNIK * 21. 7. 1880 † 4. 5. 1919

Bolo mi jasné kam sa chystajú. Kam inam by šli pešky chodníkom cez polia piloti čo prichádzali na letisko do Vajnora na motorkách - s kamarátom z iného letiska? Kúsok za Vajnormi smerom na Ivánku pri Bratislave stojí mohyla na mieste, na ktorom zahynul známy letec po návrate domov z I. svetovej vojny. Vedec svetového mena astronóm dr. Milan Rastislav Štefánik. Generál francúzskej armády Slovák M. R. Štefánik. Všetko jedna osoba. Jeden človek menom Milan a priezviskom Štefánik. Aj ja by som šla. Veď na tom mieste som ešte nebola. A som rodáčka z jeho kraja. Ako malé dieťa som o ňom recitovala básničku na školskej slávnosti a pani učiteľka si utierala zaslzené oči, lebo básnička bola o Milankovi ktorý spí svoj večný sen na Bradle. Potom sa pani učiteľky zmenili na súdružky učiteľky a za desať rokov odvtedy mi detské spomienky na Štefánika vybledli. V škole ma o ňom nič nena-

učili. Najmladšieho z troch pilotov čo sa chystali k jeho mohyle som poznala, bol študent, ešte len končil vysokú školu, toho som sa opýtala či aj mňa vezmú so sebou.

Bolo desať rokov po II. svetovej vojne. Boli to časy, keď mnohé ulice v Bratislave dostali nové tabuľky s novými názvami aby neostala ani pamiatka po menách ľudí, ktorí mali niekedy niečo spoločné so Západom. My sme boli Východ. Bola Studená vojna starého Západu s novým Východom. Vzbĺkla vzápätí po horúcej vojne lebo dvaja víťazi, len čo spojenými silami premohli Nemcov ktorí zaživa upalovali ranených partizánov, sa stali nepriateľmi v svetovej aréne moci plynúcej z bohatstva. Studenej vojne padlo za obeť všetko čo sa neprispôsobilo duchu víťazov. Svet si medzi sebou rozdelili na "sféry svojho vplyvu". Vtedy som ešte vôbec nevedela čo to znamená. Pred vojnou sme boli Západ. Ale od nemeckých fašistov nás oslo-

bodil Východ a celý národ si gurážne vysúkal rukávy a pustil sa obnovovať zbombardované mestá a stavať nové fabriky. Aj ja som pomáhala budovať socializmus brigádami už ako pionierka.

Vtedy Štefánikova ulica už bola premenovaná na ulicu Obrancov mieru a len starí Prešpuráci ju zo zotrvačnosti ešte stále volali Štefánikovou. Medzi tých patrilo aj Ondro, ktorého prišiel navštíviť Jano Bartoš z Prievidze. Svoju nevraživosť voči mne za moju slabú slovenskosť mi dal najavo hneď keď sme sa zoznámili. Povedala som, že bývam na ulici Obrancov mieru a on sa na mňa tak škaredo pozrel, že ten jeho pohľad si dodnes pamätám. Kamaráta z Prievidze som spoznala podľa fotografie. Malý, štúply a vrtký ako strnádka. Z jeho pohybov sa dalo uveriť tomu, že bol schopný preletieť ponad Gerlach aj ponad front s ukradnutým nemeckým lietadlom so slovenským štátnym poznáva-

cím znakom. Prekvapilo ma len, že práve on sa chcel ísť pozrieť na mohylu za Vajnormi. Pretože zo Sovietskeho zväzu, v ktorom sa stal hrdinom, sa po víťazstve nad fašizmom v II. svetovej vojne stala Mocnosť Východu ktorú sa snaží premôcť Západ, lebo ten chce ovládnuť celý svet - a Štefánik, ktorému sa ide me pokloniť, bol bojovníkom Západu v I. svetovej vojne.

Piloti ma veľmi prekvapili. Ale len v prvej chvíli, keď som začula kam sa chystajú. Oni všetci zažili viac školských slávností na ktorých sa recitovali básničky o hrdinovi slovenského národa, ešte aj Tomáš má o sedem rokov viac ako ja, viac ho v škole naučili aj o boji Štefánika za slobodu národov "úpiacich v žalári Rakúsko-Uhorskej monarchie". S Tomášom sme sa o tom už raz spolu rozprávali. Tí dvaja starší sa nemali o čom so mnou baviť. Mala som obavy že ma ani nevezmú medzi seba. Celých desať rokov sa o Štefánikovi

Pokračovanie na str.8

Pokračovanie zo str.7

na verejnosti mlčalo a povojnová generácia už necítila šok, ktorý utrpel celý slovenský národ smrťou Štefánika. Ja som ten šok zacítila len jednou básničkou, ktorá rozplakala pani učiteľku v mojej druhej triede ľudovej. Traja piloti, s ktorými som išla na miesto tragédie celého slovenského národa, dlhšie cítili Štefánikovu smrť aj doma v ich rodinách. Im Nemci nepostrieľali žiadnych príbuzných. Mňa teraz, keď si spomínam na svoju prvú cestu k Štefánikovej mohyle do Ivánky, lebo teraz akurát sa chystá veľkolepá celoštátna spomienka na haváriu Štefánikovho lietadla. Teraz bude okrúhlych sto rokov od tej Udalosti. Ale čosi nepríjemné ma chytá z tohto spomínania. Šokuje ma poznanie, že dodnes neviem nič viac, než som vedela vtedy o tom, prečo Štefánik havaroval.

Chodník z Vajnora nebol zarastený, ale ani nie veľmi ušliapaný. Chodili tadiaľ len roľníci orať, siať a zberať úrodu. Zapojil sa do debaty, ktorú viedli moji spoločníci, nebolo pre mňa až také nemožné ako si myslel Ondro, nepočúvala som síce rádio Slobodná Európa ako oni, ale náhodou som čosi vedela aj o politike. Náhodou som bola aj ja postihnutá veľkou politikou, o ktorej sa bavili. Lebo v mojom kádrovom dotazníku červenou tužkou podčiarknuté sa skvelo meno jedného z mojich príbuzných z otcovej strany. Nezatajila som ho, keď som sa hlásila na strednú školu, lebo otec povedal, že keby na to prišli, bolo by to so mnou horšie. Nijako sme sa s ním nekontaktovali, nemala som problémy kvôli strýčkovi v Amerike, pokojne som mohla študovať. Príslušník štátnej bezpečnosti si len robil svoju prácu keď ma sledoval. To som v ten deň, keď som šla k Štefánikovej mohyle do Ivánky, už vedela. Ni-

komu som sa s tým nechválila. Bolo ich viac za tridsať rokov čo to trvalo, iste každý z nich vedel že aj ja viem. Boli také časy. Ale nerobili mi problémy. Mohla som aj pokojne pracovať ba aj dostať vycestováciu doložku do Juhoslávie aj do Talianska, lebo s americkým bratrancom môj otec naozaj nič nemal. A v ten deň, keď sa moji noví známi piloti o takých veciach rozprávali, som ani nepotrebovala mlátiť prázdnu slamu o politike. Vracali sa mi spomienky na Štefánika. Môj o desať rokov starší brat mi priniesol pohľadni-

nôžku aj ružovkastý poľný hrachor. Červené maky ešte nekvitli. To, že trhá kvietky, si všimol Ondro a urobil grimasu, ktorá hovorila: "Decko ťaháme so sebou!" Nato som sa ozvala: "Zbieram tri farby slovenskej zástavy do kytickej k pomníku".

Za to ma Ondro omiľostil. Ale aj tak som nemala veľmi čím prispieť k rozhovoru. Len to, že aj u mojej babky na kopaniciach visí obrázok Štefánika hneď vedľa ukrižovaného Krista a že aj môj starší brat chodil na Bradlo kým sa tam ešte chodievalo každý rok v máji

ku z Brezovej pod Bradlom a bola na nej biela mohyla ako faraónska pyramída. Na nej štyri obelisky ako je ten čo si priviezli Francúzi z Egypta a postavili doprostred Paríža. Takéto veci som si odmalička všimla. Celý dnešný Západ sa pýši pamiatkami ukradnutými zo starého Východu. Nevieť že by aj nový Východ tak kradol všade po svete. Bola polovica júna, stromy bujne zelené a na kraji poľa kvitnúce kvietky. Štefánik bude mať narodeniny. Odtrhla som bielu sirôtku, našla som modrý stračiu

a v júli vo výročných dňoch narodenia a smrti muža, čo ako biedny chlapec vyletel z malého domca brezovianskej fary do šireho sveta na krídlach "viery, nádeje a lásky" k svojmu ubiedenému národu. A zaletel do najväčších palácov najmocnejších ľudí tohto sveta a stal sa mocným ako oni. Vtedy čosi blysko v hlave Janovi Bartošovi. Čosi, čo nijako nedával do súvislosti so mnou Ondro a ani náhodou Tomáš, lebo toho nezaujímala politika natoľko, aby márnil čas počúvaním Slobodnej Európy

lebo pri tom sa nedá študovať. Ale Bartoš sa ma opýtal: "Voláš sa ...?" Áno. Obyčajné slovenské priezvisko. To mu blysko. Pri predstavovaní si málokto zapamätá priezvisko. Ani Ondro si nezapamätal. Teraz pred chvíľou sa také spomínalo v súvislosti so Slobodnou Európou a svetovou politikou. Priezvisko Slováka, ktorý robí vysokú politiku v Amerike. Najprv funkcia tajomníka prezidenta Eisenhowera a potom úradujúci zastupujúci minister obrany USA. Môj otec naňho nebol ani trochu pyšný. "Prebehol k Západu" - hovoril o ňom - "stal sa z neho kapitalista". Ja až teraz celkom viem, aký ozajstný kapitalista bol

ten môj strýko. Bol akcionárom a členom správnych rád najväčších zbrojárskych koncernov v USA. Také veľké kapitalistické zviera sme si my tu u nás vtedy ani nevedeli dobre predstaviť. Preto som na chodníku z Vajnora do Ivánky chvíľu váhala, či sa k nemu priznať či nie. Ale priznala som: "Áno. Je to bratranec môjho otca. Svoju kariéru v Amerike začal tým, že robil tlmočníka Štefánikovi keď bol v Amerike."

Pokračovanie na str.9

Pokračovanie zo str.8

SPOMÍNANIE

Boli to také časy. Pilotov ani neprekvapilo moje priznanie. Len to tlmočenie Štefánikovi zabralo. Na to sa dávno zabudlo. Získala som dvoch nových kamarátov. Až potom sa rozprúdila debata, z ktorej som cítila, že Štefánik žil v slovenskom národe aj keď sa o ňom prestalo verejne hovoriť a nikto ho neoslavoval a bude žiť aj ďalej hoci by ho zasa nejaká Mocnosť vytlačila za obzor. Z malej slovenskej fary na kopaniciach vyletel "sokolík biely" ospevovaný v ľudových piesňach lebo vyletel do šireho sveta bojovať za Slovákov aby nezahynuli. A keď im vybojoval slobodu ktosi zostrelil jeho lietadlo. Na takého hrdinu národ nezabúda. Na svete ďalej pokračoval boj mocných s mocnými a po dvoch horúcich vojnách bola vojna studená, v ktorej starý bohatý Západ vyhral boj s novým zbedačeným Východom čo bezmála zahynul v boji protikladov tohto sveta z hmoty a ľudského ducha. Našli sme pomník dovysoka zarastený kriakmi pred mohylou zarastenou trávou - ale meno na pamätnej doske stále niekto udržoval viditeľné ako svetlo majáka. Moja kytička poľných kvietkov neovisne smutne na ošarpanom kameni. Cez staré, vyšedivé, prachom zanesené písmená svietili nové tak zreteľne a jasne, že zďaleka som si mohla prečítať: DR. MILAN R. ŠTEFÁNIK.

A čo sa zmenilo od toho dňa? Prešlo 60 rokov odvtedy čo som sa po prvý raz išla pokloniť Štefánikovi s kytičkou poľných kvetov a teraz sa chystajú honosné kytice a vence. Čaká sa, že k mohyle sa príde pokloniť Štefánikovi sám nový prezident novej Slovenskej republiky. Celé Slovensko sa chystá osláviť sté výročie tragédie Štefánika. Máme veľkého hrdinu a môžeme ho oslavovať. Oslavovať! Vtedy,

keď som ja, sedemnásťročná, uchvátená pilotom čo pár rokov predtým ukradol nemecké lietadlo na Slovensku aby s ním uletel do Ruska, sme neoslavovali ale spomínali na Štefánika. A mala som aj zlé svedomie za to, že kvôli pilotom som odišla od svojich kamarátov parašutistov, tak isto sedemnásťročných chlapcov, ktorí sa na letisku vo Vajnorochoch pripravovali na vojenskú službu vo výsadkovom vojsku vtedaj-

Marta Slezáková pri pamätníku v Ivánke pri Dunaji

šej Československej ľudovej armády brániť svoju socialistickú vlasť pred kapitalistami zo Západu. Vtedy nik neoslavoval Štefánika. Celý národ vie prečo. Ale vari len ja si dnes lámam hlavu nad tým, o čom to všetko vlastne je. Nevieť pred kým sa chystá brániť Slovákov terajšia naša armáda, ktorá za peniaze z daní môjho syna nakupuje lietadlá z tovární môjho amerického strýca, ktorý sa pred krajanmi v Amerike pýšil heslom prevzatým od Štefánika: "Veriť, milovať, pracovať". Štefánik miloval Slovensko a svoj biedny ľud, z ktorého vyšiel do veľkého sveta z malej dedinskej fary. Veril a pracoval do úmoru tela aby naplnil svoju vieru. A môj strýc? Nevieť čomu veril. Otec vravel,

že prebehol k Západu. Teraz je aj na Slovensku Západ.

A čo je to Východ? A čo som ja teraz? Som azda "kapitalista zo Západu" keď ma chránia slovenskí vojaci v NATO? O čom to je? Hlavné toto sa zmenilo. Viem o tom všetkom ešte menej než som vedela vtedy. Pred sto rokmi Štefánik bol Západ čo rozbíjal žalár národov Rakúsko-Uhorsko aby vyslobodil Slovákov ale pred šesťdesiatimi rokmi už bol

stranu politikov, ktorí chcú zvrhnúť legálnu vládu, lebo tá má blízko k Rusku. Takto verejne víťazný Západ na nepriateľov ešte neútočil.

Prešlo sto rokov odvtedy, čo nedoletel z vojny domov hrdina-víťaz lebo bol zákerne zostrelený. Národnou radou práve menovaný minister vojny práve vzniknutej Československej republiky. Až teraz o ňom premýšľam. Vyšiel pešky z malého domca do veľkých palácov veľkého sveta a vrátil sa lietadlom do vlasti v ktorej naňho nik nečakal. Namiesto toho naňho strieľali vojaci z kasární aj z iných budov hlavného mesta Slovenska Bratislavy. Toto viem od malička a práve z toho ma teraz chytá šok. Čo vlastne viem? Len, to, čo píšú zhodne všetci historici: "Štefánik nastúpil na letisku Campo Formido pri Udine do lietadla typu Caproni 450, sprevádzaný dvoma talianskymi letcami a mechanikom. Cieľom jeho cesty bolo letisko vo Vajnorochoch pri Bratislave. Lietadlo však nikdy nepristálo, pretože keď sa už blížilo k miestu pristátia, náhle sa zrútilo neďaleko Ivanky pri Dunaji. M. R. Štefánik a všetci členovia posádky boli namiesto mŕtvi."

Učia sa to všetky deti vo všetkých slovenských školách. Hoci pred sto rokmi vo Vajnorochoch pri Bratislave žiadne letisko nebolo!!!

Nebolo na Slovensku nikde letisko? Piešťany mali leteckú tradíciu od r. 1912 keď tam pristála vzducholod. Bol Štefánik dobrodruh, že chcel pristáť v bažinatej zamokrenej lúke pri Bratislave, ktorú odvodnili až päť rokov po jeho smrti? Ani v Čechách neboli letiská? A na Slovensku neboli ani vlaky?

Odletel z Talianska a ponad nepriateľské Maďarsko preletel šťastlivo. Strieľali naňho až keď preletel slovenské hranice. To je doká-

Pokračovanie na str.11

PÁN UČITEĽ MAL RÁD TEPLU

Pán učiteľ Martin Kostelný mal rád teplo. No nemal rád, keď v zimných mesiacoch prikladali v triede do bachratej piecky žiaci. Najčastejšie v nej kúrili hrubými okrúhlymi klátikmi. No niektoré polená boli také hrubé, že sa nezmestili do pece cez úzke dvierka a bolo ich treba rozseknúť aspoň na polovice. Aj to si robil pán učiteľ sám. Vždy popoludní v otvorenej kôlni za zadným múrom školy narúbal dreva na celý nasledujúci deň. A na dnes ho bolo treba nachystať raz toľko. Vonku pobehoval koniec januára a ťahal sa s mrazom za prsty len tak prašťalo.

Pán učiteľ Kostelný otvoril horné dvierka na piecku a rýchlo vhodil doň okrúhle polienko. Chvíľu hľadel na potešené plameňe v piecke, potom zavrel dvierka a otočil sa tvárou k žiakom. Vychutnával si príjemné teplo, ktoré sáľalo z piecky rovno na jeho chrbát. Potom pokračoval v začatom rozprávaní.

„Naša obec sa nachádza na rozhraní Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny a leží vo výške 350 metrov nad morom, približne na pol ceste medzi Brezovou a Piešťanmi, čo je dosť veľká výhoda. Nie vždy sme boli samostatnou obcou. Do roku 1786 sme úradne patrili pod Brezovú. V tom roku cisár pán Jozef II. osobitným dekrétom uznal našu obec za samostatné sídlo. Spory o chotáre nášho kraja však trvali ešte dlhé roky. A viete prečo? Horné Košariská, čo sme my, patrili pod čachtické panstvo Erdőiovcov a Dolné Košariská patrili pod smolenické panstvo Révayovcov. No a dokiaľ sa páni dohod-

Štefánik je náš národný hrdina. Najväčšmi zo všetkých osobností sa zaslúžil o naše národné oslobodenie i o našu štátnosť. O živote a tragickej smrti Milana Rastislava Štefánika už boli napísané stovky článkov a kníh. Nikto však doteraz neodpovedal na otázky: Kde sa vzal jeho vlastenecký cit? Kde a ako sa formovalo jeho hlboké národné povedomie? Kde sú korene jeho neskoršieho záujmu o hvezdárstvo, letectvo, meteorológiu, vynálezcovstvo, fotografovanie? Kde sú pramene jeho charakterových vlastností, ako pracovitost', húževnatost', vytrvalost', skromnosť, láskavost', citlivosť? Na všetky tieto otázky treba odpovedať najmä našim mladým generáciám – žiakom základných a stredných škôl. Do veľkej miery môžeme tieto odpovede nájsť v druhom, podstatne rozšírenom vydaní knihy Oči plné oblohy, ktorá vyjde v apríli tohto roku pri príležitosti 100. výročia tragickej smrti M. R. Štefánika. Jej autorom je spisovateľ a člen Klubu vojenských výsadkárov v Bratislave Jaroslav Rezník. Publikujeme z nej poviedku s názvom „Pán učiteľ mal rád teplo“, ktorá je okrem príbehu aj populárnym miestopisom Štefánikovho rodiska v rokoch jeho detstva.

nú, to vždy nejaký čas trvá. A viete, čo nakoniec definitívne rozhodlo?“ Pán učiteľ sa rozhlíadal po triede, no ruky žiakov zostali zložené za chrbtom. Nehlásil sa nikto.

„No vidíte...!“ usmial sa učiteľ a podišiel k oknu, lebo zbadal, že vonku začalo husto snežiť. Potom pokračoval: „No predsa vy – žiaci... Teda nie priamo vy, ale vaši rodičia a starí rodičia. V Horných i Dolných Košariskách, ba aj v Priepasnom, ktoré patrí k nám, bolo vždy veľa detí. A kde je veľa detí, tam musí byť aj – čo...?“ Pán učiteľ sa znova usmial a porozhlíadal po triede.

Prvá sa zamrvila Hanka. Nesmelo vytiahla ruku spoza chrbta a bez toho, aby vstala, potichu, ale zreteľne zašepkala: „Škola...!“

„Správne, Hanka!“ natešene povedal pán učiteľ Kostelný a vrátil

sa spod okna k piecke.

„Áno, bola to naša škola. Postavili ju a zriadili v roku 1840. A otváral ju sám Jozef Miloslav Hurban. Pravdaže, vtedy ešte mladý, no teraz už baťko... Ale rád si na tú udalosť spomína. A tak naša škola už štvrt' storočia statočne slúži vám a predtým vašim súrodencom a ešte predtým aj rodičom niektorých z vás.“

Pán učiteľ opäť podišiel k oknu a zahľadel sa von. Snehová prehánka bola stále hustejšia. Potom si zhlboka vzdychol a obrátil sa k žiakom: „Je najvyšší čas ju poopravnovať. Rozhodol som sa, že toto leto, ak už nič iné, tak opravím aspoň plot. Už je celý nachýlený...“

Všetci žiaci otočili hlavy k oknám, ale na padajúci plot tentoraz pre snehovú záclonu nedovideli.

Pán učiteľ Kostelný sa

vrátil k piecke, prihodil do nej dve polienka a znova oslovil žiakov: „A viete, čo bolo druhou rozhodujúcou skutočnosťou, že sme si ustrážili samostatnosť a jedinečnosť Košarísk?“ Tentoraz nečakal odpoveď od žiakov. „No predsa kostol, na ktorý dovidíme aj z nášho školského dvora. Vaši rodičia ho stavali skoro desať rokov. Posvätený bol 17. novembra 1878 a jeho prvým a doteraz slúžiacim kazateľom je pán farár...“

Oči všetkých žiakov sa upreli na Milana. Ten troška sklonil hlavu, no po tvári mu prebehol ľahký úsmev. Celkom zreteľne počul skoro zborovú odpoveď žiakov: „...pán farár Štefánik!“ Len Hanka odpovedala celým menom: „Pán farár Pavol Štefánik...!“

„Presne tak, žiaci...!“ Pán učiteľ sa pousmial a rýchlo dodal: „A on vás všetkých v tom kostole aj krstil. Alebo – nie všetkých...?“ Učiteľ prešiel zrakom po triede, ale nik ho nemienil opraviť ani doplniť. Všetci boli pokrstení tam a kostol dobre poznali.

„Ešte vám chcem povedať, ako bol kedysi dávno osídlený náš kraj. Naši slovenskí predkovia neraz museli utekať pred surovými nájazdmi osmanských Turkov. Preto hľadali útočisko aj v tomto hornatom kraji a prichádzali z rovinatejších južných krajov. Iní a v inom čase zasa prichádzali zo severu, lebo sa dozvedeli, že v tomto kraji sú dobré pasienky. A tak prichádzali aj zo svojimi čriedami oviec, kôz i kráv. Hovoríme tomu valaská kolonizácia. Každá rodina si pritom hľadala vhodné miesto na bývanie i živobytie. Tak postupne vznik-

PÁN UČITEĽ MAL RÁD TEPLU

SPOMÍNANIE

Pokračovanie zo str.10

kali usadlosti, ktorým hovoríme kopanice a vy ich všetky dobre poznáte, lebo poniektorí pochádzate priamo z nich. No poznáte naozaj všetky?“

Medzi žiakmi to zasmelo. Popozerali sa na seba a o chvíľu sa už prekrikovali: „U Štefov, U Plačkov, U Martinkov, U Šindelov, U Mosnákov, Trvajová, Lopusná...“ Boli by asi pokračovali aj ďalej, lebo kopanic bolo určite raz toľko, no učiteľ ich prerušil. Tľapol si dvakrát do dlaní a s úsmevom povedal: „To stačí, vidím, že poznáte svoj rodný kraj. Ja chcem len dodať, že jedným z centier tohto kraja, okrem Brezovej, pravdaže, sú aj naše Košariská – Horné i Dolné, s pričlenením neďalekého Priepasného na druhej strane Bradla.“

Pán učiteľ urobil malú prestávku, potom vážne pokýval hlavou a zadal úlohu: „No a vy si teraz vytiahnite písanky a perá. Budete písať slohovú úlohu na tému 'Moje najmilšie miesto v rodnom kraji'... Som zvedavý, ako svoj kraj poznáte a ako to zvládnete...! O chvíľu už boli žiaci sklonení nad písankami a usilovne premýšľali i písali.“

Pán učiteľ Kostelný opatrne prihodil polienko do piecky, potom si odišiel sadnúť za stôl. Na stole okrem pár kníh mal položených aj niekoľko hrubších obálok. Ešte boli neotvorené. Zobral prvú z nich, že ju otvorí a v šuplíku stola i na stole začal zhrádzať možno nožík, možno nožnice, no ani jedno, ani druhé nemal

poruke. Preto sa obrátil na sústredených žiakov a potichu sa spýtal: „Nemá niekto z vás nožík?“

Žiaci zdvihli hlavy, no všetci pokrútili hlavami. Nikto nemal ani nožík, ani nožnice.

„Nuž čo...!“ vzdychol si učiteľ. „Otvorím to po vyučovaní... Škoda obálky roztrhať...!“

Milan Štefánik, ktorý sedel v druhej lavici pri okne, sa zahľadel na učiteľa s obálkou v ruke a potichu ho oslovil: „Pán učiteľ, čo keby ste to skúsili s týmto...“ A už aj podával učiteľovi akýsi tľapkavý čierny kameň s veľmi ostrou hranou.

Učiteľ sa najskôr nechápavo pozrel na Milana, potom váhavo vstal a zobral podávaný kameň. Chvíľu si ho prezeral medzi prstami. Potom jeho hranou zarezal do hrubej obálky a – čuduj sa svete! – rozrezal ju na prvý šup. Opäť sa pozorne zahľadel na zvláštny kameň. Zdalo sa, že ho zaujal viac, ako obsah otvorenej obálky. Zdvihol hlavu a pozrel sa na Milana. Chcel niečo povedať, no Milan ho predbehol: „Ak chcete, môžete si ho nechať. Mám viac takých kameňov...!“

„Kde si to našiel?“ spýtal sa učiteľ a pozorne sa zahľadel na Milana.

„Na Hrádku, na zručaninách toho dávneho hradiska... Tam, kde je dnes kameňolom.“ Milan sa postavil, ale učiteľ mu kývol rukou, aby zostal sedieť, a nerušil ostatných pri práci.

„Aha...! A vieš, čo to je?“ spýtal sa učiteľ.

Milan mykol pleca-

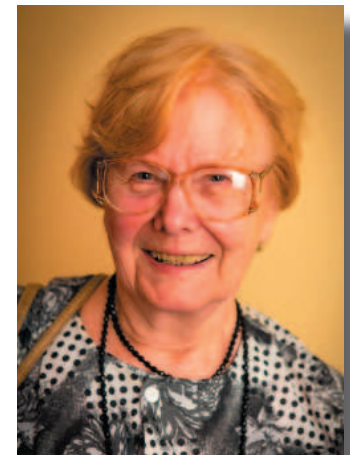
Pokračovanie zo str.9

zané. Ale nič viac z toho, čo sa o jeho havárii hovorí. Ak si slovenskí vojaci pomýlili taliansky štátny znak za maďarský - letel neohlásený. Prečo? V prvom roku po víťazstve Západu nad Východom som v Bratislave na Hrade videla Štefánikovu leteckú bundu prestrelenú. Vlni v múzeu v Brezovej pod Bradlom mal neporušenú bundu. A vraj mal pri sebe aj malú generálsku šablíčku kvôli uvítaciemu ceremonálu. Kde? V bažinách za Vajnormi? Nad jeho mohylou narástla obrovská prevrátená pyramída výmyslov. Moji kamaráti piloti hovorili, že s postreleným lietadlom musel pristáť na prvú zelenú lúku, ktorú pod sebou videl. Tak z ktorého miesta v Bratislave ho trafili a kam mal naozaj namierené?

A čo všetko ešte musel - ak si to naozaj namieril lietadlom do mesta bez letiska? A prečo? Kvôli čomu risko-

val pristátie? Kvôli Čechom, Francúzom, Talianom alebo Američanom? Len Rusi sú mimo hry. Štefánik bol Slovan. Neprebehol k Západu ako môj strýc. Štefánik miloval Slovensko aj ľud z ktorého vyšiel. Teraz ho konečne celé Slovensko veľkoryso oslávi. Zaslúži si to. Teraz už každý vie prečo žil.

Ale kto vie, prečo zomrel? Z toho ma dnes chytá šok.

Marta Slezáková
KVV Bratislava

mi: „Neviem, ale dá sa s tým ostrúhať a zašpicatiť aj palica...“

„Aj rybka sa s tým dobre čistí zo šupín,“ náhle sa ozvala Hanka. „Máme takých kameňov niekoľko a ja som si odložila aj črepy z takých zvláštnych nádob...“

Milan sa pozrel na Hanku a chcel ju zahriaknuť, že prezrádza ich tajomstvá, no učiteľ ho predbehol: „Veď to vyzerá na pazúriky... Na prvé nástroje pradávnych ľudí...! A taký nález - to je veľká vec. Dokazuje, že náš kraj bol osídlený už v pradávnej minulosti. Takže - môžem si ho nechať?“

Milan prikývol.

„A len čo zima povolí, zavediete ma na

to miesto, dobre? Pôjdeme tam spolu!“

Milan opäť prikývol.

„A teraz rýchlo dokonči prácu, lebo poniektorí sú už hotoví...! Myslím, že aj Hanka,“ povedal učiteľ a v ruke stále prevracal ostrý čierny kameň, či skôr kamienok.

Milan sa sklonil nad písankou a o chvíľu bol s prácou hotový. Pán učiteľ Martin Kostelný bol presvedčený, že v slohovej práci ako svoje najmilšie miesto v okolí uviedol Hrádok, kde našiel pazúriky. Ale nie. Milan opísal vrch Bradlo a jeho čarovný majestáť.

Jaroslav REZNÍK
KVV Bratislava

POZNAJME JEDEN DRUHÉHO

Alexander Georgievský
* 25. 2. 1932 + 21.2.2019

Mal sotva dva roky keď ho rodičia vzali na letecký deň v Prahe, na letisko Kbely. Zážitok bol taký silný, že dodnes ho má v sebe ako vtedy, po celé detstvo mnohokrát opakovaný a utvrdzovaný rozprávaním rodičov o tom, ako užasuto reagoval na lietadlá a ľudí na leteckej slávnosti. V neskorších rokoch si sám umocňoval ten zážitok čítaním príbehov o letcoch. Ten základ v ňom ostal. Lietadlá aj ľudí videl celkom zblízka. Vošli do lietadiel - vzniesli sa a zmizli v oblakoch - a potom sa vrátili. Usmíati. Šťastní.

Vytiahnuť zo Šaňa voľačo o jeho živote to je ako z chlpacej deky. Jeho otec ruský emigrant Alexander Georgievský so šľachtickým titulom odišiel z Petrohradu do Paríža po VOSR. Život mal plný paradoxov. Ako bielogvardejec bojoval v 1. svetovej vojne proti ČA a v 2. svetovej vojne bol „príslušníkom ČA ako pracujúci trestanec.“ Za prvej Československej republiky sa z Paríža presťahoval do Prahy lebo tam ho prijali na vysokú školu, v Prahe vyštudoval stavebné inžinierstvo, oženil sa a živil rodinu. V r. 1939 utiekol pred Nemcami z Čiech na Slovensko ale po vojne neutiekol Rusom

Ing. Alexander Georgievský sa narodil 25.2.1932 v Prahe. Patrí k pilierom nášho klubu a vraví, že ani nevie ako sa stal parašutistom. Je to čudné. Iní vedia presne: chceli dočiahnuť svoju túžbu, prekonať strach, poznať ako chutí pohyb v priestore, ktorý ľudia odjakživa závideli vtákom. A tento Šaňo nie. On vtedy, keď sa po prvý raz dostal „do pazúrov“ živlu, ktorý ho uchvátil tak ako všetkých nás - a nepustil dodnes - ešte nepoznal také pocity.

Svojho mladšieho brata Mikuláša, (nar. 9.8.1934 v Bílém Kosteľe okres Liberec), od perinky „školil za pilota“. Ale potom bola vojna. Najstrašnejšia vojna všetkých čias, druhá svetová. Horúca, lebo po nej potom prišla ešte studená vojna. V horúcej vojne ponad Prahou prelietali mašiny nemeckej Luftwafe bombardovať Poľsko a keď Nemci obsadili Čechy rodina Georgievských sa presťahovala na Slovensko. Vojna šla ďalej na východ, do starej vlasti Šaňových predkov, do Ruska - vtedy už Šaňov otec pracoval v kartografickom centre SNP v Brezne. Dvanásť a pol ročný - vtedy ešte Saša a desaťročný Miťa boli svedkami zbombardovania rafinérie v Dubovej americ-

- darmo bojoval v Slovenskom národnom povstaní proti Nemcom. Rusi ho zatkli ako utečenca a vrátili do Ruska, do pracovného tábora ČA. Z Ruska sa po dvoch mesiacoch zajatia vrátil naspäť na Slovensko lebo mal francúzske občianstvo. O tomto som ja celkom nič nevedela po tej vojne, čo bola taká horúca, že pretavila ľudí. Málokto o tom vedel v tých časoch, keď sme sa všetci rovnako nadchli pre parašutizmus. Šľachtický titul bol vtedy bilagom, cenil sa robotnícky a malo-roľnícky pôvod, až teraz je to už jedno. Zrovnali sme sa a vyrovnali a záleží len na tom, kto čo urobil a ako

kými lietadlami. Na vlastné oči videli divadlo plameňov a dymu, zažili ohlušujúce výbuchy bômb a zásob pohonných hmôt, s ktorými sa rávalo ako s dôležitým zdrojom potrieb pre Slovenské národné povstanie. Západní spojenci zničili rafinériu a vtedy na oplátku mladší Mikuláš urobil zo staršieho Alexandra parašutistu. Miťu najväčšími uchvátila „padáková šov“ SNP. Veľká padáková operácia lietadiel čo prileteli z východu, po nej biely ruský hodváb pokrýval letisko aj celé okolie, z lietadiel na zem padáky znášali balíky potravín, liekov, nábojov, zbraní, všetkého čo potrebovali povstanci. Obaja chlapi tie veci chodili zbierať spolu s dospelými.

žil, ja som rovnako hrdá na svoje tristočné korene na slovenských kopaniciach ako Šaňo na svoje korene po prarodičoch kdesi vo Fínsku - hovorím o tom len teraz keď som takú informáciu vytiahla z „chlpacej deky“ Šaňovho života. Len povrch sa zdá byť hladký a rovný.

Keby mi iní nepovedali, že Šaňov otec ako stavebný inžinier projektoval povstalecké letisko v centre SNP v Rohoznej pri Brezne - a nedomyslela by som si že oboch synov tiež k tomu pritiahol - aj o tom by Šaňo mlčal. Nedozvedela by som sa kladnú odpoveď na moju otázku či aj on budoval „vlastnými rukami“ to

Tak nejakto to s týmito dvomi bratmi bolo odmaľička. Výzorom aj povahou boli veľmi odlišní a zjednocovali ich kombinézy na letisku. Spolu tvorili neodmysliteľnú súčasť nášho športového života kým sme sa stretávali vo Vajnorochoch. Keď sme v nových časoch po Studenej vojne o svoje letisko prišli, tak v klube. Zo Sašu sa v bratislavskom Zväze pre spoluprácu s armádou stal Šaňo ako je zvykom na Slovensku a z Miťu sa stal nieviem prečo Zuzo. Starší Alexander sa dodnes nezbavil vrodeneho odstupu od ľudí, iba mladší Mikuláš sa adaptoval na život v povojnovom socialistickom Československu tak dokonale, že bol celkom jedným z nás. Kam sa kamaráti hnuli skákať na cudzie letiská keď už sme nemali Vajnory, tam prifrčal na svojej motorke. Pred štyrmi rokmi Zuzo odišiel odkiaľ sa nikto nevracia, ostal len Alexander aby som sa od neho dozvedela, ako to vlastne so svetobežníckou rodinou Georgievských bolo.

povstalecké letisko tak ako som ja, dvanásťročná pionierka, budovala priehradu Dubník. Vtedy sme všetci nadšene pomáhali budovať svoju vlasť - pre Georgievských celkom novú slovenskú vlasť. Obaja bratia pomáhali budovať. Saša pri stavbe úkrytov pre lietadlá a Miťa pracoval s čatou čo upravovala povrch letiska. Celú okupáciu Slovenska nemeckými vojskami prežili v kraji, ktorý sa stal žalostne slávnym najväčšími zverstvami fašistov v 2. svetovej vojne. Hromadnými popravami nevinných ľudí, vápenkou v Nemeckej,

POZNAJME JEDEN DRUHÉHO

Pokračovanie zo str.12

vypálením celých osád ktorých obyvatelia podporovali povstalcov. Keď potom Nemci SNP potlačili a z povstalcov sa stali partizáni, polícia začala prenasledovať aj staviteľov letiska. Celá rodina Georgijevských odišla do ilegality do podhorskej dediny Bacúch. Vo februári 1945 ich prekvapila návšteva - veliteľ 2. čs. paradasantnej brigády v SNP plukovník Vladimír Prikryl sa prebil z obklúčenia v horách na oslobodené územie a v rodine Georgijevských sa zotavoval. Okrem brata mal Šaňo ešte tri sestry, dve z nich doteraz žijú. Po skončení vojny sa všetci šťastlivo dostali do Bratislavy - ale až po otcovej anabáze zatknutia, odvezenia do Ruska a návratu na Slovensko začali konečne žiť ako ostatní ľudia. Šaňo zmaturoval aj úspešne skončil stavebnú fakultu SVŠT, stal sa stavebným inžinierom ako jeho otec, už počas štúdií začal chodiť na letisko do Vajnora a zakrátko absolvoval pilotný kurz aj parašutistický výcvik.

Bratia Georgijevskí sa pretekali kto bude lepším športovcom. V roku 1952 sa stali členmi Dobrovoľného zväzu ľudového letectva a neskôr Zväzu pre spoluprácu s armádou. Spolu splnili podmienky pre udelenie tretej, druhej a nakoniec prvej výkonnostnej triedy v parašutizme. V roku 1953 boli obaja na majstrovstvách v Ostrave, tam Šaňo pričuchol aj k novinárskemu remeslu, k tomu ho priviedol redaktor-pilot Ertl z Krídel vlasti. Na letisku trávili obaja bratia vždy koniec týždňa, na letisku bývali celé dni školských prázdnin, naučili sa skákať z nových typov lietadiel na

novších typoch padákov, skákali vo dne v noci, na tvrdú zem aj do studeného objatia vôd jazier. Počas pôsobenia ako inštruktori vo vojenskej škole Jana Žižku v Bratislave vycvičili 150 brancov - parašutistov pre čs. armádu, počas ich prípravy na letisku vo Vajnoroch uskutočnili 450 zoskokov. Zrealizovali prvé voľné pády s výdržou pred ručným otvorením padáka, vystupovali na leteckých dňoch. Každý rok pribúdali diplomy a medaily, každý z bratov nazbieral hrbu čestných uznaní a rôznych vyznamenaní, obaja zdolali niekoľko československých a slovenských rekordov v zoskoku padákom. Sedemdesiatročný Alexander spolu s bratom a s parašutistami z celého Slovenska sa podieľali na vytvorení svetového rekordu so zápisom do Guinnessovej knihy rekordov na medzinárodnom leteckom dni SIAD-2002.

Chcela som aby mi Šaňo priniesol ukázať svoje metále do klubu. Chcela som vidieť takú zbierku. Priniesol. Ale len pomaly, nechotne vyberal z tašky jednu škatuľku po druhej a rozkladal po stole. Usporiadali sme ich, odfotili, poprezerala som si doklad y jeho parašutistického života a vidím, chýba dačo o čom som vedela. Šaňo čiahol znova do tašky. Ešte za hrst ostalo na dne. Jemu sa zdalo, že už ukázal priveľa. Znova sme fotografovali. Napokon vytiahol aj to, čo si on sám najviac cení. Diplom Nadácie Štefana Baniča, vynálezcu padáka, so sídlom v USA - za celoživotnú činnosť v parašutizme i zorganizovanie zoskoku parašutistov na SIAD 2002. Slovák Banič patento-

val svoj vynález v Amerike a Rus Georgijevský si jeho meno zo všetkých najviac váži. Zvláštne. Aká kombinácia. Ako dieťa ho najviac očarili lietadlá a dospelého padák. Vynález na záchranu života pilota a prostriedok k dosahovaniu nádherných športových zážitkov. Aby ich aj iní mohli zažiť, tomu venoval veľa svojho času až do neskorého veku. Z môjho pohľadu je jeho najcennejšou trofejou vyznamenanie Zväzarmu Za obetavú prácu v bran-športovej organizácii.

Šaňo sa rozhovoril keď som mu pripomenula jeho zážitok, o ktorom kde-kto vedel a nikdy by ho nechcel zažiť žiadny parašutista. Šaňo raz zdrapil Veľký Cumulus. Stúpavý prúd vzduchu po búrke. Keď schytí padák, parašutista miesto padania k zemi stúpa stále vyššie. Vyskočili dvaja s kolegom Rýmešom - oboch to zdvihlo. Šaňo vraví, že sa zľakol. Bolo to prekvapenie aj úľak nielen pre nich, ale pre všetkých čo sledovali zoskoky na letisku. Veľmi zlý pocit. Údes. Akási zlá sila schmatla padáky a niesla ich preč od Zeme. Zmizli ľuďom pred očí. A pre nich dvoch? Stratili sa v mračnách. Šaňo hnala neviditeľná sila stále vyššie, teplota rýchle klesala a samotný padák sa strácal v opare temného mraku. Vedel čo príde, ak to bude pokračovať. Podchladenie organizmu, námraza, nedostatok kyslíka, nakoniec krvácanie, mdloba. Zúfalo

zovrel rukami padákové šnúry do zväzku, šplhal po nich k vrchlíku - najdôležitejšie je zmenšiť plochu padáka a zastaviť stúpanie. Podarilo sa. Neopísateľným spôsobom padal potom dolu až kým nevidel spásenosnú krajinu pod sebou.

Aj viacero iných zlých zážitkov zo skákania má Šaňo vo svojej pamäti ale na tie nespomína. Spomína len na to krásne, čo dáva človeku parašutizmus. To ho ešte stále láka. Vraví, že ešte raz by chcel vyskočiť z lietadla. Naposledy. Urobiť posledný rozlúčkový zoskok. Veď sa nerozlúčil. Prsto prestal skákať lebo zrazu nemal čas. Objavil čínsku medicínu a začal študovať. Veľmi vážne a zanietene znova začal študovať. Štyri roky chodil do Prahy na prednášky čínskeho profesora, ktorý tam prichádzal vyučovať záujemcov vždy na celý týždeň v každom mesiaci. Absolvoval celé štvorročné štúdium, získal diplom, otvoril si ordináciu v Nitre. Diagnostikuje rakovinu, špecializuje sa na vysoký krvný tlak, praktizuje akupunktúru.

Stále pracuje ako zamľadi a ja sa čudujem. Okrem čínskej medicíny teraz znova ho láka padák. Zamestnáva mu myseľ a kradne čas. Robí všetko pre to, aby našiel doktora, ktorý mu dá potrebné potvrdenie že môže skákať. Odváži sa niekto dať mu taký papier? Má 86 rokov. Ohromená sa pýtam: „Šaňo, a ty si ešte trúfaš skákať?“ A on:

Pokračovanie na str.14

Viktor Timura

SPOD OBLOHY

*Život sa mi s bytím spori
Otáznik mi pootvorí
Ticho vlní ako v mori
Ako vánok v stromoch hory*

Šelestom sa prihovori

*Život šumí zurčí beží
Ako voda pri pobreží
Do bytia tak život vteká
Ako v more každá rieka*

*Kým sa padák po oblohe
rozuteká*

*Na padáku pri zoskoku
Ako riavu v horskom toku
Chvenie bytia cítim
Celým svojim bytím*

Vesmír sa mi na Zem ježí

*Pod vesmírnym vlnobitím
Hľadím na svet ako z veží
Ako dieťa so mnou hrá si
Radosťou z tej hviezdnej
krásky*

*Padák splýva s mojím
žitím*

POZNAJME JEDEN DRUHÉHO

Pokračovanie zo str.13

„A prečo nie? Som zdravý. Dúfam, že sa mi podarí presvedčiť o tom nejakého internistu. Každý týždeň si vybehnem na Zobor aby som nestratil formu. Ešte raz by som chcel zažiť ten pocit ako keď som po prvý raz pristúpil k otvoru v lietadle čo bol miesto dverí. Strieborná Dakota -WAA vyletela s nami nad slnkom ožiarené oblaky, postavil som sa do dverí a zdalo sa mi, že letíme nad bielym morom. Slnko mi oslepovalo oči. O niekoľko sekúnd strhol ma prúd vzduchu a ponoril som sa do bielej peny. Trhnutie, myknutie – a zrazu bolo všetko belasé. Nad hlavou sa mi bielo usmieval otvorený padák. Bol som v neskutočnom svete! Do toho sveta by som sa ešte raz, naposledy, chcel vrátiť.

Na tento rok mám ešte platnú licenciu, mám najvyšší čas absolvovať svoj rozlúčkový zoskok.“

**O svojej túžbe
ocitnúť sa ešte raz
v bielej pene oblakov
a rozlúčiť sa
s belasým svetom
a usmíatym padákom,
hovoriť Šaňo vlni
v jeseni. Ale nerozlúčil sa.
Namiesto toho my sme sa
rozlúčili s ním.
Odobral sa naveky do toho
neskutočného sveta.
Po krátkej chorobe zomrel
4 dni pred svojimi
87-mi narodeninami,
21.2.2019.**

Čeť jeho pamiatke!

*Marta Slezáková
KVV Bratislava*

S manželkou na výročnej schôdzi KVV

Šaňo pri návšteve letiska v Duxforde

Do stratena ide pátranie po Kubišovom nevlastnom bratovi Rudolfovi Dusíkovovi – „Žankovi“. (Kniha „Pozor...“ str. 84). Nevie rozhodnú legendu o pradedovi – majiteľovi cirkusu Karlovi Kludskom žíví spevák Michal David (vl. menom Vladimír Štancl): „Aby zvířata zachránil, na počátku války se je pokusil dopravit do africké rezervace. Loď ale Nemci potopili a kromě zvířat zahynulo i mnoho cirkusáků“. Velmi nepravdepodobné, žiadna loď s cirkusom a zvieratami nebola potopená a spojená s menami Karel Kludský (1864-1927) resp. syn Karel Kludský (1891-1967). V decembri 2018 došlo v Panenských Břežanech na Hornom zámku (sídlo K. H. Franka) k (finančne náročnému) odhaleniu odliatku tehlovej steny z Porchester Gate, pred ktorou bola fotená väčšina londýnskych parašutistov, (pozn. sídlo R. Heydricha - Dolní zámek). Doplníte si pri Jan ŠVACHULA (výber do SULPHUR), že zomrel 12. 9. 1991 v Jablonnem v Podještědí, (poďakovanie za informáciu T. Mišlanovi z Múzea Výsadkáři 8280 v Mladej Boleslavi). V januári 2019 sa do prvej desiatky ankety „Najväčší Slovák“, po odstúpení Mariky Gombitovej, dostal Jozef GABČÍK, beseda v televízii ku Gabčíkovi sa uskutoční 17. 4. 2019. S novým pohľadom a množstvom nových informácií ku Gabčíkovi prišiel Stano Bursa v článku „Jozef Gabčík a atentát na Heydricha („osobne“ a bez príkras...). Článok nájdete v odbornom časopise Múzea SNP – Vojnová kronika 2/2018 str. 31 – 40. V Prahe zomrel v tichosti 25.

Slovenskí vojnoví parašutisti – doplnok XXXVI

Ostatný, 35. diel, sa objavil v ČB 2/2018 na str. 11. „Dolovanie“ informácií z internetu komplikuje zákon na spracúvanie osobných údajov, platný na Slovensku od 2/2018. Na druhej strane je možnosť v 32 európskych krajinách požiadať Google o odstránenie údajov tak, aby na nich internet „zabudol“. K londýnskym parašutistom. V KC Mauthausen, kde bolo popravených 294 pomocníkov a rodinných príslušníkov operácie ANTHROPOID, bola v 8-10/2018 inštalovaná putovná výstava – Anthro-poid – pravdivý príbeh. V októbri 2018 došlo k oprave fontány v anglickom posádkovom meste 1. čsob – Leamington (celým názvom Royal Leamington Spa, PSC CV31-33). Fontána, venovaná 7. čs. parašutistom z Resslerovej ul. v Prahe, vznikla v roku 1968. Oprava stála asi 25 000 £ získaných i zbierkovou činnosťou (bez príspevku od MV SR), aktívne vystupoval hlavne syn pplk. v. v. Jiřího Pavla, ex prísl. 1. čsob (pozri i doplnok 29 a 32).

11. 2018 plk. v. v. Ludevít Štefka (22. 8. 1924 Čachtice). Išlo o predposledného žijúceho slovenského padákového strelca (pozri i knihu: Pozor, skáču veteráni str. 118). Posledným „mohykánom“ zostal plk. v. v. Ladislav Havrišak (95 r.) žijúci v Hradci Králové (takže možné medaile padákovým strelcom budú v stave in memoriam,...). V OS SR, vo vojenských farnostiach, na zahraničných misiách, sa dnes bežne stretne s vojenskými duchovnými obvykle v hodnostiach starší kaplán, štábný kaplán (v A ČR – kaplán). Správcom Vojenskej farnosti Du-cha Svätého v Žiline je por. Mgr. Michal Križák. Do historie vošiel britský reverend James Fraser McLuskey (1914 – 2005), známy pod prezývkou „Padre“. 22.6.1944 bol vysadený SOE do okupovaného Francúzska v operácii HOUNDSWORTH. V jednotkách 1. SAS pôsobil v rokoch 1943 – 1946. SOE

vysadila v 7/1944 z Juho-slavie do Viedne špkt. duchovnej služby Josefa Pajara (operácia GUMMIT). V knihe „Pozor, skáču veteráni!“ sa na str. 103 okrajovo zmienujem o falošnom parašutistovi H. P. Jermolenkovi alias Jiřím Skomarovskom. Osud podvodníka (vznamenaneho napr. prezidentom E. Benešom v 1/1947 na Pražskom hrade Čs. vojnovým krížom a Medailou za chrabrosť), mapuje J. Fikar v knihe „Karlovarská tabu“ na str. 102 – 110. A zbytok príspevku nesúrodej mozaiky. Zaujímavou je informácia (?), že 24. 10. 1964 bolo pripravených niekoľko SHPs z Holešova k presunu na letisko Tri Duby a k neskoršiemu vysadeniu do priestoru Bavorsko (in spomienky P. Chmelíka – www.svvz.cz z 23.10.2018). Hrubým štatistickým odhadom predpokladám asi 35% zastúpenie vojakmi ZVS zo Slovenska. (V tomto termíne nedošlo k výraznému zhoršeniu vo-

jenko-politickej situácie medzi „západom a východom...“). Za riekou Moravou sa rozbehol TV seriál „Utajené príběhy českých dějin“. V dieli 5, vysielanom 30. 10. na TV Prima Zoom, sa nesúrodá skupina historikov venovala operácii ANTHROPOID v krkolomnej kombinácii so svätováclavskou kráľovskou korunou. V dokumente (asi v 5') sa objaví správa, že za Heydrichovým odchodom z námorníctva v roku 1931 mala stáť dcéra lodiara Schluttera. Ďalšou informáciou je, že pri príležitosti štátneho sviatku ČR 28. 10., neprešli návrhy na povýšenie čs. kozmonautov V. Remeka a O. Pelčáka do prvej generálskej hodnosti. Návrhy na parašutistu Jana Kubiša (a Otakara Jaroša) boli zamietnuté už v minulosti. 7. 10. 2018, na 95. ročníku Medzinárodného maratónu mieru v Košiciach, obhájila Sylvia ŠEBESTIAN (5 p. ŠU Žilina), titul majsterky Slovenska. 22. 11. 2018 bol odhalený pomník padlým slovenským vojakom v zahraničných misiách v areáli Pamätníku voj. cintorína v Háji – Nicovô.

Vladimír Gajdoš
KVVV Plzeň

Viete že ???

Letisko v Ruzyni obsadili v roku 1968 ruskí výsadkári 7. gvd (vel. genmjr. Lev Nikolajevič Gorelov). V rokoch 1975 – 79 pôsobil ako hlavný poradca pri afgánskych vojskách (genpor).

Dnes 93 ročný rodák z Odesy sa objavil v roku 2018 v 6 dielnom dokumente Okupácia očami okupantov (ČT 1 20. 8. – 25. 8.), kde pátrá po svojich spolubojovníkoch. V roku 2015 odpovedal na otázky v Art of War

Asi 400 zajatých britských parašutistov priholandskom Arnheme, bolo začiatkom 10/44 sústredených v Stalag XI B vo Fallingbostel (PSC 29683) pri Hannoveri. Tábor bol oslobodený Britmi 16. 4. 1945 ako prvý v poradí

V II. svetovej vojne si nebrali Nemci a Rusi navzájom do zajatia výsadkárov. Títo, spoločne s ďalšími zložkami – snajperi, ohňometčiaci, partizáni, radšej volili dobrovoľnú smrť pred zajatím

IVAN BELLA

20

Pri príležitosti 20. výročia letu do vesmíru pozdravujem čitateľov Červených baretov a členov KVV SR a ČR.

20. 02. 2019 Bratislava

Blahoželáme k narodeninám**január**

Čarnogurský Ján st.
Frajková Františka
Járek Róbert
Psoška Tomáš
Tuček Jozef
Velgosová Nataša

február

Feješová Vlasta
Hromník Ján

marec

Dubeň Ľubomír
Havel Bohumil
Hrnčárová Viola
Pawera René

**Všetkým menovaným srdečne blahoželáme
a do ďalších rokov života želáme všetko najlepšie !**

Blahoželáme k narodeninám

január

Čarnogurský Ján st.
Frajková Františka
Járek Róbert
Psočka Tomáš
Tuček Jozef
Velgosová Nataša

február

Feješová Vlasta
Georgievsky Alexander
Hromník Ján
Šinko Juraj

marec

Dubeň Ľubomír
Havel Bohumil
Hrnčárová Viola
Klváč Pavol
Pawera René

**Všetkým menovaným srdečne blahoželáme
a do ďalších rokov života želáme všetko najlepšie !**
